

درباره سندروم شگفت انگیز «نبوغ اکتسابی»

که به تحول عجیبی در زندگی مبتلایانش منجر می شود

چیزی شبیه اسپایدرمن

فرنگیس یاقوتی - گزیده شدن توسط یک عنکبوت توانست

زندگی و سرنوشت شخصیت فیلم 'مرد عنکبوتی' را تغییر

دهد اما مرد عنکبوتی فقط یک داستان فانتزی است که در

عالم واقع امکان رخ دادن ندارد. شاید برای تان جالب باشد که

بدانید ضربه به سر یا رفتن به کما هم گاهی مثل نیش عنکبوت

می تواند زندگی و سرنوشت یک شخص را در دنیای واقعی

تغییر دهد و توانایی هایی خارق العاده در او ایجاد کند. تصور

کنید که فردی به طور ناگهانی و بدون پیش زمینه، بعد از یک

ضربه مغزی یا بعد از به هوش آمدن از کما یک توانایی خاص را

که تا دیروز نداشته است کسب می کند مثلا بعد از یک تصادف

به زبان دیگری حرف می زند یا توانایی نواختن یک یا چند ساز

را پیدا می کند و تبدیل به یک نابغه موسیقی می شود. در این

پرونده به نوعی خاص از یک بیماری به نام سندروم 'ساوانت'

یا سندروم 'نبوغ اکتسابی' می پردازیم. در این بیماری معمولا

فرد بعد از یک تصادف شدید و ضربه مغزی یا صدمه به ناحیه

سر و گاهی رفتن به کما ناگهان توانایی خاصی را کسب می کند

که تا قبل از تصادف چیزی از آن نمی دانسته یا دانش خیلی

محدودی درباره آن داشته است. در اغلب موارد افراد بعد از

ابتلا به این سندروم، توانایی عجیبی در حوزه های مختلف مثل

هنرهای تجسمی، حافظه، ریاضیات و علم موسیقی کسب می

کنند. نکته قابل توجه این است که احتمال ابتلا به این سندروم

بعد از کما و ضربه مغزی در آقایان بیشتر از خانم هاست.

را در 'تئوری جبران' جست و جو می کنند و بر این باور هستند که از کار افتادن یک بخش و نقص مغز باعث افزایش و توسعه بخش های دیگر آن می شود. موارد بسیار زیادی در دنیا گزارش شده مبنی بر این که فردی هیچ آموزش و استعدادی در زمینه خاصی نداشته و بعد از رفتن به کما مهارت زیادی در آن زمینه کسب کرده است. به چند نمونه با ذکر منابع خارجی توجه کنید.

خون و اکسیژن در مغز می شود و فعالیت های مغز را تحت تاثیر قرار می دهد و آن دانش محدود و توانایی اولیه با توجه به دلایل ذکر شده به بالاترین سطح خود می رسد. البته در میان افراد مبتلا به سندروم ساوانت موارد استثنا هم وجود دارد یعنی فرد هیچ زمینه آموزشی درباره آن توانایی ندارد اما بعد از حادثه بنا به دلایل نامشخصی آن توانایی را به یک باره کسب می کند که طبق نظر 'دکتر ترفرت' این موارد ارثی یا ژنتیکی هستند. تعدادی دیگر از پزشکان و محققان آمریکایی علاوه بر موارد ذکر شده دلایل این اتفاق

این اتفاق چگونه امکان پذیر است؟

بر اساس مقاله انجمن ویسکانسین آمریکا که توسط 'دکتر دارولد ترفرت' نوشته شده هنوز به طور ۱۰۰ درصد دلیل این سندروم کشف نشده است اما در اغلب موارد بر این باور هستند که فرد دانش محدودی درباره آن توانایی دارد و بعد از وقوع حادثه و ضربه مغزی، صدمه به یک بخش مغز باعث افزایش گردش

تغییر زبان از انگلیسی به اسپانیایی

به نقل از سایت 'مترو' در سال ۲۰۱۶، 'روبن سمو' پسر ۱۶ ساله انگلیسی زبان، بعد از به هوش آمدن از کما قادر به صحبت کردن به زبان اسپانیایی بود. این در حالی است که او فقط اصول اولیه زبان اسپانیایی را در گذشته یاد گرفته بود. این اتفاق زمانی رخ داد که این پسر نوجوان در بازی فوتبال دچار ضربه مغزی شد و به کما رفت و بعد از به هوش آمدن شروع به صحبت کردن به زبان اسپانیایی کرد و توانایی حرف زدن به زبان انگلیسی یعنی زبان مادری خود را تا حد زیادی از دست داد و هر تلاش از سمت او برای صحبت کردن به زبان انگلیسی باعث چیزی شبیه تشنج در وی می شد. خوشبختانه با گذشت زمان و بهبود شرایط مغزی، این پسر نوجوان توانست دوباره زبان مادری خود را به یاد بیاورد. 'پروفسور لینزی نیکلز' یکی از محققان بنام در این حوزه بر این عقیده است که اتفاق تغییر زبان مانند 'سندروم لهجه خارجی' است به این شکل که فرد بعد از به هوش آمدن از کما شروع به صحبت کردن با یک لهجه دیگر می کند. در این موارد بخشی از مغز که مسئول کنترل ماهیچه های مورد استفاده در گفتار است، صدمه می بیند و به همین علت کنترل مغز روی لب ها و آرواره ها و زبان و حنجره کم می شود و در نتیجه فرد توانایی خود را برای تلفظ حروف صدا دار و بی صدا از دست می دهد و این تصور ایجاد می شود که فرد با لهجه دیگری صحبت می کند. شاید این اتفاق را تا حدودی بتوانیم درباره 'بعضی' از افرادی که به زبان دیگر صحبت می کنند نیز بگوییم. ممکن است ناوانی در کنترل لب ها و حنجره و آرواره ها باعث شود که اطرافیان فکر کنند او به زبان دیگری صحبت می کند.

پسری که همه چیز را به یاد می آورد

ماجرای بعدی به نقل از 'میسرتیوس یونیورس' مربوط به 'اورلاندو سرل' پسر ۱۰ ساله ای است که در سال ۱۹۷۹ در زمان بازی بیسبال توپ به سمت چپ سرش اصابت کرد بعد از ضربه هیچ اتفاق خاصی پیش نیامد و این پسر بچه به ادامه بازی پرداخت اما بعد از آن روز به سر دردهای بسیار شدیدی دچار می شد و فاصله این سر دردها با گذشت زمان کمتر می شد. بعد از چند روز به طور خیلی ناگهانی سردرد های او بر طرف شد و وضعیت به حالت عادی برگشت اما خیلی زود مشخص شد این پسر به توانایی عجیبی را کسب کرده و می تواند تمام جزئیات هر اتفاقی را که دیده است، به یاد بیاورد. مثلا به راحتی می توانست به یاد بیاورد که آب و هوا در یک تاریخ خاص خورده بوده یا در یک تاریخ خاص چه لباس هایی را پوشیده و چه کارهایی را انجام داده و حتی چه غذاهایی خورده است! و این کار را برای همه روزهای زندگی اش از ابتدا تا به حال می توانست انجام دهد. از همه این ها عجیب تر این بود که بعد از حادثه این پسر می توانست هر تاریخی را به طور ذهنی بگوید که آن روز در تقویم چند شنبه است. توانایی های این پسر یک سال بعد از حادثه رسانه ای شد و عده ای از پزشکان به بررسی پرونده او پرداختند به این امید که کشف کنند صدمه به کدام بخش از مغز باعث شکوفایی این توانایی در وی شده، با توجه به این که تا قبل از حادثه او هیچ استعداد مشابهی نداشته است. با کشف این موضوع شاید پزشکان بتوانند در آینده با تغییر در مغز افراد آن ها را تبدیل به آدم هایی نابغه و با توانایی های خارق العاده کنند.

نابغه موسیقی

'دیلی میل' درباره مردی ۴۰ ساله به نام 'درک آماتو' اهل 'آمریکا' گزارش داد که در سال ۲۰۰۶ وی به خاطر پرش از سکوی داو به لبه استخر برخورد و این اتفاق او را به یک نابغه موسیقی تبدیل کرد. این مرد که تا قبل از این حادثه شغل خاص و خانه معینی نداشت، بعد از حادثه بدون هیچ آموزشی در زمینه موسیقی، می تواند هشت ساز مختلف را بنوازد و به یک نابغه موسیقی تبدیل شده است چیزی که از روز حادثه به یاد می آورد این است که بعد از شیرجه و برخورد به استخر درد شدیدی در ناحیه سرش احساس کرد و وقتی از استخر بیرون آمد متوجه شد که گوش هایش خون ریزی کرده اند. او می گوید لب های دوستانم را می دیدم اما صدایشان را نمی شنیدم سپس به بیمارستان منتقل شدم و مشخص شد که ۳۵ درصد از شنوایی ام را از دست داده ام. در واقع از دست دادن بخشی از شنوایی و سردرد های گاه و بیگاه را به خاطر توانایی در نواختن موسیقی با رضایت تحمل می کنم. اولین نشانه از نبوغ موسیقی او زمانی اتفاق افتاد که در خانه دوست اش بدون اراده به سمت پیانو کشیده شد و بعد از نشستن در مقابل پیانو شروع به نواختن کرد. این مرد بدون هیچ دانشی در زمینه نت خوانی، پیانو می نوازد و می گوید دکمه های سیاه و سفید پیانو را در مغزم می بینم و این کار باعث می شود انگشتانم خود به خود بر روی دکمه های پیانو حرکت کنند. پزشکان با بررسی پرونده پزشکی این فرد متوجه اختلالاتی در مغز او شدند که روی بخش علائق و سلیقه های او تاثیر گذاشته بود اما این که چگونه این فرد حالا تبدیل به یک نابغه موسیقی شده است، هنوز در هاله ای از ابهام باقی مانده است.

اعتیاد دختر سه ساله به کشیدن سیگار بعد از کما

سایت 'اودی' درباره دختر سه ساله چینی به نام 'یاون' نوشته است که بعد از تصادف با یک ون به شدت آسیب دید. وی که پنج روز در کما بود، بعد از به هوش آمدن به کشیدن سیگار اعتیاد پیدا کرد. پدر و مادر این دختر سه ساله می گویند بعد از مرخص شدن از بیمارستان شخصیت دخترشان به طور کلی تغییر کرد. مادر این کودک می گوید بعد از این حادثه دخترم مانند یک فرد بزرگ سال رفتار می کرد. این مادر چند روز بعد از مرخص شدن از بیمارستان متوجه شد که دخترش در دستشویی به طور پنهانی مشغول کشیدن سیگارهای پدرش است. اوایل سیگارها را می زد دید اما حالا آن ها را به نام پدرش به طور نسبه از مغازه ها می گیرد. مادر این دختر بچه می گوید از آن حادثه یک سال می گذرد و دخترم به سیگار اعتیاد پیدا کرده و نحوه لباس پوشیدنش هم عوض شده است و ترجیح می دهد مانند پسرها لباس بپوشد!

درمان بیماری ضعف عضلانی

سایت 'اودی' درباره مردی ۵۰ ساله اهل 'مکزیک' به نام 'جان روچ' نوشته است که وی از بیماری ضعف عضلات رنج می برد و به خاطر بیماری اش سال ها بود درد بسیار شدیدی را تحمل می کرد. این بیماری به این شکل است که عضلات به تدریج از کار می افتند و فرد دیگر قادر به انجام هیچ کاری نیست. این مرد، بعد از تحمل مشکلات فراوان در سال ۲۰۰۹ تصمیم به خودکشی با داروی کتامین گرفت و به دلیل دوز بالای دارو به کما رفت و بعد از چند سال که به هوش آمد به طور ناگهانی خبری از بیماری اش نبود و می توانست به راحتی حرف بزند و حرکت کند و دستانش را تکان دهد.

یادداشت شفاهی فائزه مرادی دکترای علوم اعصاب گرایش مغز و شناخت

سندرومی بدون توجیه علمی

سندروم ساوانت توجیه علمی مشخصی ندارد و بیشتر زمینه ارثی و ژنتیکی دارد. مغز این افراد قابلیت یک توانایی خاص را دارد و با یک ضربه یا کما یا گاهی بدون دلیل خاصی این استعداد شکوفا می شود. خیلی از آدم هایی که اطراف ما هستند ممکن است از لحاظ ژنتیکی این قابلیت را داشته باشند اما به دلیل در دسترس نبودن عوامل محیطی نتوانند از حداکثر ظرفیت مغزشان استفاده کنند. در مواردی که افراد بعد از ضربه به سر دچار این سندروم می شوند با توجه به این که ضربه به کدام قسمت سر وارد و چه انتقال دهنده ای آزاد می شود، توانایی که در فرد ظاهر می شود هم متفاوت است. در ایران این سندروم در انواع مختلف وجود دارد. یکی از مراجعان کلینیک فردی ۳۰ ساله با قابلیت ماشین حساب تقویمی بود به این شکل که اگر از او سوال پرسیده می شد که ۱۵ سال و دو ماه و سه روز پیش چه تاریخی بود و چه اتفاقاتی افتاد در کسری از ثانیه با جزئیات جواب می داد. موضوع مهم دیگر درباره سندروم ساوانت این است که ویژگی های این افراد را در مبتلایان به اوتیسم هم می بینیم به همین دلیل تشخیص قطعی در این زمینه وجود ندارد. البته نمی توان گفت همه کسانی که اوتیسم دارند مبتلا به سندروم ساوانت نیز هستند.